JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS GEORGES COSMAS

24 päivänä syyskuuta 1998 *

I Johdanto

1. Civilret i Hillerød (Tanska) on esittänyt 4.7.1997 tekemällään päätöksellä ennakkoratkaisukysymyksen työntekijöiden joukkovähentämistä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 17 päivänä helmikuuta 1975 annetun neuvoston direktiivin 75/129/ETY, [1] sellaisena kuin se on muutettuna 24.6.1992 annetulla neuvoston direktiivillä 92/56/ETY, 3 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan ja 4 artiklan 4 kohdan tulkinnasta. [2]

2. Asia koskee näissä direktiivin säännöksissä käytettyä käsitettä "joukkovähentäminen, joka johtuu tuomioistuimen päätökseen perustuvasta liikkeen toiminnan päättymisestä".

3. Ennakkoratkaisukysymys on esitetty asiassa, jossa kantajana on Dansk Metalarbejderforbund [3] John Laugen ym: iden puolesta (jäljempänä kantajat) ja vastaajana on Lønmodtagernes Garantifond (jäljempänä vastaaja).

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

A *Yhteisön oikeussäännöt*

4. Direktiivillä 75/219/ETY lähennetään jäsenvaltioiden joukkovähentämistä koskevaa lainsäädäntöä. Useita direktiivin säännöksiä on muutettu direktiivillä 92/56/ETY.

5. Direktiivin 75/129/ETY jaksossa I, jonka otsikko on "Määritelmät ja soveltamisala", ja erityisesti sen 1 artiklassa määritellään joukkovähentämisen ja työntekijöiden edustajan

* Alkuperäinen kieli: kreikka.

1 — EYVL L 48, s. 29.

2 — EYVL L 245, s. 3.

3 — Metallialan työntekijöiden tanskalainen keskusjärjestö.

käsitteet (1 kohta) ja täsmennetään tapaukset, joihin direktiiviä ei sovelleta (2 kohta).

6. Direktiivin 75/129/ETY 1 artiklan 2 kohdan d alakohdassa säädettiin sen alkuperäisessä muodossa, ettei direktiiviä sovelleta "työntekijöihin, jos liikkeen toiminta päättyy tuomioistuimen päätöksen johdosta". Tätä kohtaa muutettiin direktiivillä 92/56/ETY, [4] jonka kolmannessa perustelukappaleessa todetaan, että "direktiiviä 75/129/ETY on sovellettava periaatteessa myös sellaisiin joukkovähentämisiin, jotka johtuvat tuomioistuimen päätökseen perustuvasta liikkeen toiminnan päättymisestä".

7. Tuomioistuimen päätökseen perustuvasta liikkeen toiminnan päättymisestä johtuviin joukkovähentämisiin sovellettavista säännöksistä mainittakoon direktiivin 75/129/ETY 2 artikla (II jakso), sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 92/56/ETY [5], joka koskee työntekijöiden kanssa käytävää neuvottelumenettelyä. Tämän artiklan mukaan silloin kun työnantaja harkitsee työntekijöiden joukkovähentämistä, sen on aloitettava hyvissä ajoin neuvottelut työntekijöiden edustajien kanssa sopimukseen pääsemiseksi, annettava työntekijöille kaikki tarvittavat tiedot, ilmoitettava aina heille kirjallisesti tietyntyyppisistä seikoista [6] ja toimitettava toimivaltaiselle viranomaiselle jäljennös kirjallisesta ilmoituksesta.

8. Direktiivin III jakso koskee joukkovähentämismenettelyä. Sen 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään, että "työnantajan on kirjallisesti ilmoitettava toimivaltaiselle viranomaiselle kaikista suunnitelluista joukkovähentämisistä".

9. Direktiivillä 92/56/ETY lisätty 3 artiklan 1 kohdan toinen alakohta on muotoiltu seuraavasti:

"Jäsenvaltiot voivat kuitenkin säätää, että työnantajan on tiedotettava toimivaltaiselle viranomaiselle vain tämän vaatimuksesta sellaisista suunnitelluista joukkovähentämisistä, jotka johtuvat tuomioistuimen päätökseen perustuvasta liikkeen toiminnan päättymisestä".

10. Direktiivin 75/129/ETY 4 artiklan 1 kohdassa todetaan, että suunniteltua joukkovähentämistä, josta on ilmoitettu toimivaltaiselle viranomaiselle, ei saa toteuttaa ennen kuin ilmoituksesta on kulunut 30 päivää.

4 — Direktiivin 1 artiklan 1 kohdan b alakohta.

5 — Direktiivin 1 artiklan 2 kohta.

6 — Direktiivin 2 artiklan 2 kohdan mukaan työnantajan on ilmoitettava työntekijöiden edustajille suunnitellun vähentämisen syyt, vähennettävien työntekijöiden lukumäärä, tavallisesti työssä olevien työntekijöiden lukumäärä sekä ne työntekijäryhmät, joihin he kuuluvat; aika, jonka kuluessa vähentäminen on määrä toteuttaa jne.

11. Direktiivillä 92/56/ETY lisätty 4 artiklan 4 kohta on muotoiltu seuraavasti:

"Jäsenvaltioiden ei tarvitse soveltaa tätä artiklaa joukkovähentämisiin, jotka johtuvat tuomioistuimen päätökseen perustuvasta liikkeen toiminnan päättymisestä."

12. Edellä mainitut direktiivin 75/129/ETY säännökset, sellaisina kuin ne ovat myöhemmin muutettuina, koskevat työntekijöiden edustajien kanssa käytäviä neuvotteluja, tietoja, joita näille on annettava, ja yleisemmin menettelyä, jota on noudatettava joukkovähentämistilanteissa. Näin ollen niitä on lähtökohtaisesti sovellettava silloin kun liikkeen toiminnan lopettaminen johtuu tuomioistuimen päätöksestä. Näiden säännösten perusteella jäsenvaltioilla on oikeus säätää, että tiettyjä joukkovähentämistä koskevia säännöksiä, eli säännöksiä, jotka koskevat ilmoitusta toimivaltaiselle viranomaiselle ja 30 päivän määräajan vahvistamista joukkovähentämisten toteuttamiselle, ei sovelleta silloin kun toiminnan lopettaminen johtuu tuomioistuimen päätöksestä.

B *Kansallinen lainsäädäntö*

13. Nämä direktiivit on saatettu osaksi Tanskan oikeusjärjestystä 1.6.1994 annetulla lailla nro 414, joka koskee irtisanomisilmoitusta (Varslingsloven). [7]

14. Tanskan kuningaskunta on käyttänyt direktiivin 3 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa ja 4 artiklan 4 kohdassa, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 92/56/ETY, jäsenvaltioille annettua mahdollisuutta.

15. Lain nro 414/94 1 §:n 6 ja 7 momentissa säädetään, että joukkovähentämismenettelyä ja erityisesti vaatimusta siitä, että irtisanomiset voidaan toteuttaa aikaisintaan 30 päivän kuluttua toimivaltaiselle viranomaiselle tehdystä ilmoituksesta, ei sovelleta silloin kun kyse on sellaisten työntekijöiden irtisanomisesta, joka johtuu liikkeen toiminnan päättymisestä tuomioistuimen päätöksen johdosta.

7 — Lovtidende 1994, s. 1963.

III Tosiseikat

16. Tanskalainen yhtiö Ideal-Line A/S, jonka kotipaikka on Fåborgissa, jätti 2.11.1994 konkurssihakemuksen Skifteret i Fåborgiin.

17. Myöhemmin samana päivänä, eli 2.11.1994, Ideal-Line A/S:n johto ilmoitti suullisesti yhtiön tuntipalkkaisille työntekijöille, pääasian kantajat mukaan lukien, että heidät irtisanotaan saman päivän illasta alkaen. Yhtiön toiminta lopetettiin välittömästi tästä hetkestä. Suulliset irtisanomiset vahvistettiin 3.11.1994 päivätyillä kirjeillä.

18. Suullisessa käsittelyssä komissio täsmensi kantaansa todeten yhtäältä, että työntekijöiden edustajien kanssa ei ollut neuvoteltu ennen joukkovähentämisiä eikä ennen konkurssihakemuksen tekemistä eikä sen jälkeen. Kantaa ei ole missään vaiheessa kiistetty. Komissio esittää toisaalta myös Skifteretin todenneen, että vaikka liike ei toiminut normaalisti kyseisellä jaksolla ja vaikka tuntipalkkaiset työntekijät oli irtisanottu, osaa toimihenkilöistä ei ollut irtisanottu ja Skifteret oli antanut väliaikaisten pesänhoitajien käyttää niille kuuluvaa harkintavaltaa liikkeen toiminnan jatkamiseksi sen tiettyjen velvoitteiden täyttämiseksi tietyntyyppisiä määräyksiä täytäntöönpanemalla.

19. Irtisanomisia ei ilmoitettu Arbejdsmarkedrådille, joka on Tanskassa tämänkaltaisten ilmoitusten vastaanottamiseen toimivaltainen viranomainen, direktiivin 75/129/ETY mukaisesti, koska irtisanomisten perusteena oli työnantajan tekemä konkurssihakemus.

20. Skifteret julisti liikkeen konkurssiin 8.11.1994 tehdyn hakemuksen mukaisesti. Tässä tuomiossa vahvistettiin konkurssin alkamispäiväksi (fristdag) 2.11.1994.

21. Kantajina olevat kyseiset kymmenen tuntipalkkaista työntekijää katsoivat, että Ideal-Linen olisi pitänyt ilmoittaa irtisanomisista ilmoittamiselle asetettua määräaikaa noudattaen neuvoston direktiivin 75/129/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 92/56/ETY, ja lain nro 414/94, jolla direktiivit on saatettu osaksi kansallista oikeusjärjestystä, mukaisesti.

22. Kantajat olivat vaatineet vastaajalta, [8] että tämä suorittaa työnantajan puolesta näiden palkkasaatavan.

23. Vastaaja hylkäsi vaatimuksen sillä perusteella, että Ideal-Linella ei ollut yhteisön [9] eikä kansallisen lainsäädännön [10] nojalla velvollisuutta ilmoittaa kyseisiä irtisanomisia, koska kantajat oli irtisanottu työnantajan toiminnan päättymisen vuoksi, joka puolestaan oli johtunut tuomioistuimen päätöksestä, jolla työnantaja oli julistettu konkurssiin.

24. Kuten ennakkoratkaisupyynnössä todetaan, vastaaja on väittänyt, että Tanskassa voimassa olevan konkurssilainsäädännön mukaan konkurssin oikeusvaikutukset alkavat tiettyjen oikeudellisten kysymysten osalta konkurssihakemuksen vastaanottamispäivästä. [11] Vastaaja on väittänyt lisäksi, että se, että Skifteret antoi muodollisen konkursiinjulistamispäätöksen vasta kuusi päivää konkurssihakemuksen vastaanottamispäivän, eli 2.11.1994, jälkeen, johtuu siitä, että konkurssituomioistuimilla ei usein ole aikaa niiden työn järjestelyyn liittyvistä syistä ratkaista konkurssihakemuksia niiden vastaanottamispäivänä. [12]

25. Kantajat nostivat 11.4.1995 kanteen Civilret i Hillerødissa ja vaativat sitä vahvistamaan vastaajaan nähden, että irtisanomisia ei ollut suoritettu tuomioistuimen päätöksen johdosta.

IV Ennakkoratkaisukysymys

26. Civilret i Hillerød pyysi 4.7.1997 tekemällään päätöksellä, joka saapui yhteisöjen

8 — Vastaajana oleva Lønmodtagernes Garantifond on toimielin, joka vastaa Tanskassa työntekijöiden suojaa työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20 päivänä lokakuuta 1980 annetun neuvoston direktiivin 80/987/ETY (EYVL L 283, s. 23) mukaisesti direktiivissä tarkoitettujen palkkasaatavien maksamisesta työntekijöille maksukyvyttömän työnantajan sijasta. Direktiivi 80/987/ETY on saatettu osaksi Tanskan oikeusjärjestystä *Lov om Lønmodtagernes Garantifond*illa (laki, joka on julkaistu kodifioidussa muodossaan 12.2.1988 numerolla 77 (Lovtidende 1988, s. 256), sellaisena kuin se on muutettuna 6.6.1991 annetulla lailla nro 380 (Lovtidende 1991, s. 1499).

9 — Kysecssä on direktiivin 75/129/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 92/56/ETY, 3 artiklan 1 kohdan toinen alakohta ja 4 artiklan 4 kohta.

10 — Kysecssä on lain nro 414/94 1 §:n 6 ja 7 momentti.

11 — Kuten ennakkoratkaisupyynnössä on todettu, tämä päivä on ratkaiseva muun muassa sen osalta, mitä sääntöjä voidaan soveltaa velallisen saatavien suorittamiseen, mitä oikeustoimia voidaan peruuttaa ja mitä palkkasaatavia on pidettävä etuoikeutettuina saatavina. Lisäksi ennakkoratkaisupyynnöstä selviää, että Tanskan konkurssilain 17 §:n säännösten nojalla velallinen on julistettava konkurssiin, jos hän sitä itse vaatii ja jos hän on maksukyvytön. Lain mukaan velallista on pidettävä maksukyvyttömänä silloin kun tämä ei kykene suorittamaan velvoitteitaan niiden erääntyessä, ellei maksukyvyttömyyttä ole pidettävä vain väliaikaisena.

12 — Vastaajan mukaan Tanskan konkurssilainsäädäntöön on muun muassa tästä syystä omaksuttu hakemuksen jättöpäivään perustuva järjestelmä siten, että konkurssipesään kuuluva omaisuus säilyy sellaisenaan konkurssihakemuksen jättämisen ja konkurssiin julistamisen välisen ajan.

tuomioistuimen kirjaamoon 9.7.1997, yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua seuraavaan kysymykseen:

"Tarkoittaako työntekijöiden joukkovähentämistä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 17 päivänä helmikuuta 1975 annetun neuvoston direktiivin 75/129/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 92/56/ETY, 3 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan ja 4 artiklan 4 kohdan mukainen käsite 'joukkovähentämiset, jotka johtuvat tuomioistuimen päätökseen perustuvasta liikkeen toiminnan päättymisestä', tilannetta, jossa työntekijöiden joukkovähentäminen toteutetaan samana päivänä, jolloin työnantaja on jättänyt konkurssihakemuksensa ja lopettanut liikkeen toiminnan, kun Skifteret ilman muita kuin sen omasta harkinta-ajasta aiheutuvia perusteita myöhemmin päättää hakemuksen pohjalta konkurssiin asettamisesta hakemuspäivästä lukien?"

V Pääasia

27. Kansallinen tuomioistuin kysyy, voiko sellainen joukkovähentäminen, joka on toteutettu ennakkoratkaisupyynnössä kuvatulla tavalla, kuulua sellaisen joukkovähentämisen käsitteen alaan, joka perustuu liikkeen toiminnan lopettamiseen tuomioistuimen päätöksen johdosta. Jos tähän vastataan myöntävästi, se merkitsisi, että vastaavissa tapauksissa jäsenvaltiot voivat jättää soveltamatta niitä direktiivin 75/129/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 92/56/ETY, säännöksiä, jotka koskevat joukkovähentämis*menettelyä* (III jakson 3 ja 4 artikla).

28. Kansallinen tuomioistuin haluaa siis tietää, kuuluvatko sellaiset joukkovähentämiset, jotka on toteutettu samana päivänä kuin työnantaja on jättänyt konkurssihakemuksen ja liike lopettanut toimintansa, jos toimivaltainen konkurssituomioistuin on antanut konkurssiinjulistamispäätöksen myöhemmin lykkäämättä asiaa muutoin kuin sen ratkaisun edellyttämäksi harkinta-ajaksi ja vahvistanut konkurssin alkamisajankohdaksi konkurssihakemuksen jättöpäivän, direktiivin 75/129/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna, 3 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan ja 4 artiklan 4 kohdan soveltamisalaan.

29. Vastaaja katsoo, että esitettyyn kysymykseen pitäisi vastata myöntävästi. Se väittää, että kantajat on irtisanottu sen jälkeen kun liike oli lopettanut toimintansa konkurssin johdosta. Se, että konkurssiinjulistamispäätös on annettu 8.11.1994, eli kuusi päivää konkurssihakemuksen jättämisen jälkeen, ei vaikuta millään tavoin tähän syy-yhteyteen. Konkurssitila oli todellisuudessa jo olemassa 2.11.1994, eli silloin kun konkurssihakemus jätettiin Skifteretiin. [13]

13 — Kantaja viittasi tässä yhteydessä Sø- og Handelsret i København lausuntoon, jonka se oli antanut Tanskan oikeusministeriön lainvalmisteluosaston pyynnöstä direktiivin 92/56/ETY kansallista täytäntöönpanoa valmisteltaessa, jossa katsotaan, että yrityksen työntekijöiden irtisanominen, joka tapahtuu välittömästi ennen konkurssiin julistamista, on osa tätä konkurssituomiota. Sen mukaan irtisanominen on välttämätön konkurssissa olevan yrityksen tappioiden rajoittamiseksi, eli näin ollen myös velallisen kärsimien vahinkojen rajoittamiseksi velkojien vahingoksi, koska muutoin työntekijöiden palkkojen maksamisesta kuudelta päivältä aiheutuvat kustannukset rasittaisivat entisestään konkurssipesän omaisuutta.

30. Vastaaja väittää myös, että direktiivin 75/129/ETY säännösten teleologisesta tulkinnasta seuraa, että tapausta, jossa irtisanomisen suorittaa sellainen työnantaja, joka on jo tehnyt konkurssihakemuksen ja lopettanut liiketoimintansa, ja tapausta, jossa joukkovähentäminen toteutetaan konkurssiin julistamisen jälkeen, on pidettävä kaikilta osin samanlaisina. Se katsoo tällä perusteella, että kyseessä olevat irtisanomiset kuuluvat direktiivin 75/129/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 92/56/ETY, 3 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan ja 4 artiklan 4 kohdan soveltamisalaan.

31. Vastaajan kantaa ei kuitenkaan voida hyväksyä, vaan kansallisen tuomioistuimen kysymykseen olisi vastattava kieltävästi edellä mainittujen yhteisön säännösten sanamuodon mukaisen, teleologisen ja systemaattisen tulkinnan perusteella.

32. Sanamuodon mukaisen tulkinnan perusteella direktiivin 75/129/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 92/56/ETY, 3 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa ja 4 artiklan 4 kohtaa sovelletaan kumpaakin joukkovähentämisiin, jotka johtuvat *tuomioistuimen päätökseen perustuvasta* liikkeen toiminnan päättymisestä (kursivointi tässä). Säännöksiä sovelletaan siis nimenomaisesti tapauksiin, joissa liikkeen toiminta päättyy tuomioistuimen päätöksen jälkeen.

33. Näin ollen säännöksissä vahvistetaan niiden sanamuodon perusteella tapahtumien *ajallinen järjestys ja syy-yhteys siten*, että liikkeen toiminta päättyy tuomioistuimen päätöksen antamisen *jälkeen*, olipa toiminnan lakkaamisesta sitten määrätty tässä päätöksessä tai olipa toiminnan lakkaaminen päätöksen välttämätön seuraus, kuten komissio on todennut. Dansk Metalarbejderforbund yhtyi komission kantaan suullisessa käsittelyssä esittämissään huomautuksissa.

34. Erityisesti siltä osin kuin on kyse konkurssiin julistamisesta, on aivan selvää, että kyseisiä säännöksiä sovelletaan tapaukseen, jossa liikkeen toiminta lopetetaan konkurssituomion julistamisen *jälkeen*, ja tapaukseen, jossa toiminnan päättyminen johtuu tuomiosta.

35. Todettakoon lisäksi, että tulkinnan kohteena olevissa säännöksissä ei ole mitään sellaista, jonka perusteella voitaisiin katsoa, että poikkeuksia sovelletaan myös pääasian kaltaisessa tilanteessa. Tässä nimenomaisessa tapauksessa liiketoiminta ei pääty tuomioistuimen päätöksen antamisen jälkeen vaan työnantajan itsensä aloitteesta samana päivänä kun hän on jättänyt konkurssiin julistamista koskevan

hakemuksensa, eli *ennen* konkurssiin julistavaa päätöstä, eikä se, että tämä päätös julistettiin todellisuudessa muutamaa päivää myöhemmin, vaikuta asiaan.

36. Näin ollen säännösten sanamuodon mukaan konkurssihakemus, olipa hakemus sitten työnantajan tekemä tai jonkin muun, esimerkiksi velkojatahon, tekemä, ei sellaisenaan riitä siihen, että näitä säännöksiä, joissa säädetään poikkeuksesta velvollisuuteen ilmoittaa toimivaltaiselle viranomaiselle joukkovähentämissuunnitelmasta, sovellettaisiin. Vastaavasti se, että Skifteretin mukaan tietyt konkurssin oikeusvaikutukset alkavat aikaisemmin, jo ennen tuomion julistamista, ja vaikuttavat taannehtivasti konkurssihakemuksen jättöpäivästä alkaen, ei voi ratkaista näiden direktiivin täysin yksiselitteisten poikkeussäännösten soveltamista.

37. Tätä johtopäätöstä, johon olen päätynyt direktiivin 75/129/ETY, sellaisena kuin se on direktiivillä 92/56/ETY muutettuna, 3 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan ja 4 artiklan 4 kohdan sanamuodon mukaisella tulkinnalla, voidaan tukea säännösten teleologisella tulkinnalla eli arvioimalla niitä direktiivillä tavoiteltujen päämäärien kannalta.

38. Direktiivin 75/129/ETY perustelukappaleiden mukaan sen tarkoituksena on vahvistaa työntekijöiden suojaa työnantajan yksipuolisiin toimiin perustuvissa joukkovähentämistilanteissa. [14] Tätä tavoitetta korostettiin selvästi direktiivillä 92/56/ETY tehdyllä muutoksella. Direktiivin kolmannessa perustelukappaleessa todetaan, että direktiiviä 75/129/ETY on sovellettava periaatteessa myös sellaisiin joukkovähentämisiin, jotka johtuvat tuomioistuimen päätökseen perustuvasta liikkeen toiminnan päättymisestä.

39. Tämä merkitsee, että direktiivin 92/56/ETY antamisen jälkeen direktiivin 75/129/ETY säännökset, joiden tarkoituksena on työntekijöiden suojaaminen, soveltuvat lähtökohtaisesti, ellei nimenomaisista poikkeusmahdollisuuksista muuta johdu, myös joukkovähentämisiin, jotka johtuvat konkurssituomion julistamiseen perustuvasta liikkeen toiminnan päättymisestä.

40. Näin ollen säännöksiä, jotka koskevat työnantajan tietojenantovelvollisuutta ja neuvotteluvelvollisuutta työntekijöiden edustajien kanssa, [15] sovelletaan joka kerta kun työntekijä harkitsee työntekijöiden joukkovähentämistä, ja neuvottelut on aloitettava hyvissä ajoin.

14 — Ks. julkisasiamies Lenzin ratkaisuehdotus asiassa 284/83, Nielsen, tuomio 12.2.1985 (Kok. 1985, s. 553, 556).

15 — Direktiivin 75/129/ETY II jakso (2 artikla), sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 92/56/ETY.

41. Lisäksi joukkovähentämisessä noudatettavaa menettelyä koskevat direktiivin säännökset [16] ja toimivaltaiselle valtion viranomaiselle tehtävä ilmoitus sekä määräaika, jonka kuluttua joukkovähentämisten oikeusvaikutukset alkavat, eli päivämäärä, josta alkaen ne tulevat voimaan, soveltuvat myös tilanteisiin, joissa liikkeen toiminnan päättyminen perustuu tuomioistuimen päätökseen, elleivät jäsenvaltiot ole käyttäneet direktiivin 75/129/ETY, sellaisena kuin se on direktiivillä 92/56/ETY muutettuna, 3 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan ja 4 artiklan 4 kohdan mukaista oikeuttaan säätää poikkeuksista, kuten Tanskan kuningaskunta. Juuri siitä syystä, että kyseessä on poikkeus yleisestä säännöstä, sitä on tulkittava suppeasti, ettei vaarannettaisi direktiivin perustavoitteiden toteutumista, eli työntekijöiden suojaa työnantajan toteuttamassa joukkovähentämistilanteessa. [17]

42. Direktiivin tavoitteiden perusteella voidaan siis todeta, että direktiivin 75/129/ETY, *sellaisena kuin se on direktiivillä* 92/56/ETY muutettuna, 3 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan ja 4 artiklan 4 kohdan säännöksiä on tulkittava suppeasti, koska niiden perusteella voidaan tehdä poikkeuksia työntekijöiden vahingoksi, eli nämä säännökset soveltuvat tilanteisiin, joissa liiketoiminta päättyy vasta tuomioistuimen päätöksen antamisen jälkeen.

43. Kyseisten säännösten sanamuodon mukaista ja teleologista tulkintaa voidaan tukea myös systemaattisella tulkinnalla edellä esitettyjen johtopäätösten tueksi. Direktiivin 75/129/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 92/56/ETY, 3 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan ja 4 artiklan 4 kohdan säännöksiä voidaan tulkita suhteessa siihen säännösrunkoon, jota joukkovähentämistä suunnittelevan työnantajan on noudatettava kyseisen menettelyn eri vaiheissa.

44. On muistettava, että direktiivillä 75/129/ETY ei rajoiteta työnantajan oikeutta toteuttaa joukkovähentäminen tai olla toteuttamatta sitä. [18] Jos työnantaja kuitenkin päättää toteuttaa joukkovähentämisen, sen on noudatettava direktiivin säännöksiä. Direktiivissä ei myöskään säädetä siitä, millä hetkellä työnantajan on aloitettava neuvottelumenettely. Direktiivin 2 artiklassa, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 92/56/ETY, on ainoa työnantajan oikeutta rajoittava säännös, jolla työnantaja velvoitetaan aloittamaan neuvottelut *hyvissä ajoin* työntekijöiden edustajien

16 — Direktiivin 75/129/ETY III jakso (3 ja 4 artikla).

17 — On muistettava, että direktiivin 75/129/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 92/56/ETY, 5 artiklan mukaan direktiivillä ei estetä jäsenvaltioita soveltamasta tai antamasta lakeja, asetuksia tai hallinnollisia määräyksiä, jotka ovat työntekijöille edullisempia, tai sallimasta tai edistämästä työntekijöille edullisempien työehtosopimusten soveltamista.

18 — Ks. edellä alaviitteessä 14 mainittu asia Nielsen & Søn, tuomion 10 kohta.

kanssa sopimukseen pääsemiseksi. Lisäksi on mainittava, että tämän artiklan 2 kohdan mukaisesti "näissä neuvotteluissa on käsiteltävä ainakin tapoja ja keinoja joukkovähentämisen välttämiseksi tai sen kohteena olevien työntekijöiden määrän rajoittamiseksi sekä seurausten pienentämiseksi käyttämällä sosiaalisia keinoja muun muassa vähentämisen kohteeksi joutuneiden työntekijöiden työllistämiseksi tai kouluttamiseksi uudelleen".

45. Jos työnantaja päättää ryhtyä joukkovähentämiseen, direktiivin 3 ja 4 artiklan mukaan seuraavassa menettelyvaiheessa työnantajan on ilmoitettava suunnitelmastaan toimivaltaiselle viranomaiselle, jolla on 30 päivän määräaika etsiä suunnitellusta joukkovähentämisestä aiheutuvien ongelmien ratkaisut. Ennen tämän määräajan kulumista toteutettujen joukkovähentämisten vaikutukset alkavat kuitenkin vasta tämän määräajan päätyttyä.

46. Jotta direktiivin tavoitteena oleva työntekijöiden suoja toteutuisi, siinä säädetyn joukkovähentämismenettelyn eri vaiheiden (työnantajan neuvotteluvelvollisuus työntekijöiden edustajien kanssa joukkovähentämistä suunniteltaessa, työnantajan velvollisuus antaa kaikki tarvittavat tiedot ja velvollisuus toimittaa toimivaltaiselle viranomaiselle jäljennös kirjallisen ilmoituksen eri kohdissa tarkoitetuista tiedoista, velvollisuus toimittaa tälle viranomaiselle ilmoitus joukkovähentämissuunnitelmasta) on oltava vaikutukseltaan tehokkaita. [19]

47. Direktiivin säännösten tehokasta vaikutusta ei kuitenkaan voida taata, jos katsotaan, että direktiivin 75/129/ETY, sellaisena kuin se on direktiivillä 92/56/ETY muutettuna, 3 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan ja 4 artiklan 4 kohdan poikkeussäännökset merkitsevät sitä, että työnantajan velvollisuus ilmoittaa toimivaltaiselle viranomaiselle joukkovähentämissuunnitelmasta lakkaa heti kun hakemus sellaisen tuomioistuimen päätöksen saamiseksi on tehty, joka koskee liikkeen toiminnan päättämistä. Komissio on tullut tähän johtopäätökseen täysin perustellusti. Lain tarkoituksen vastaisuuteen perustuva tulkinta direktiivin säännöksistä voisi johtaa Troijan hevosen kaltaiseen tilanteeseen siinä mielessä, että heti kun tuomioistuimen päätöksen saamiseksi tehty hakemus on jätetty, eikä vasta sitten kun liikkeen toiminnan päättämistä koskeva tuomioistuimen päätös on annettu, voitaisiin direktiivin 75/129/ETY mukaista joukkovähentämisessä noudatettavaa menettelyä jättää aina soveltamatta. [20]

19 — Suullisessa menettelyssä komissio painotti sitä, että esillä olevassa asiassa myöhemmin konkurssiin julistettu yritys ei ollut missään vaiheessa aloittanut neuvottelumenettelyä työntekijöiden edustajien kanssa (ei ennen konkurssihakemuksen jättämistä eikä sen jälkeen).

20 — Suullisessa käsittelyssä komissio totesi, että Skifteretin mukaan, vaikka yritys ei ollut toiminut normaalisti kyseisellä jaksolla ja vaikka tuntipalkkaiset työntekijät oli sanottu irti, tiettyjä yrityksen toimihenkilöitä ei ollut irtisanottu ja että Skifteret oli antanut yrityksen väliaikaisille pesänhoitajille oikeuden käyttää niille kuuluvaa harkintavaltaa yrityksen toiminnan jatkamiseksi tiettyjen sen tekemien sitoumusten täytäntöönpanemiseksi.

48. Tähän päätelmään ei vaikuta se, että Tanskan oikeudessa konkurssihakemuksen jättämishetken ja konkurssituomion julistamisen välille jäävä aika on hyvin lyhyt. Päätelmä olisi aivan sama, vaikka kansallisten oikeusjärjestysten erityispiirteiden vuoksi tämä väliaikainen jakso olisi pidempi. Direktiivillä 75/129/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 92/56/ETY, työntekijöille tarjottu suoja ei voi missään tapauksessa riippua kansallisten oikeusjärjestysten erityispiirteistä, koska tämä tekisi tyhjäksi direktiivin säännösten tehokkaan vaikutuksen [21] ja olisi yleisemminkin yhteisön oikeuden ensisijaisuuden periaatteen vastainen.

49. Lisäksi tarve turvata työntekijöiden suoja [22] on suurin juuri siinä vaiheessa, kun liikkeen toiminnan jatkamista, rakennemuutosta tai lopullista päättämistä koskevaa päätöstä odotetaan. [23] Näin se, että joukkovähentämisessä noudatettavaa menettelyä koskevat direktiivin säännökset velvoittavat työnantajaa aina tuomioistuimen päätöksen antamiseen asti, on täysin direktiivin tavoitteiden mukaista. Muussa tapauksessa joukkovähentämistä on pidettävä lainvastaisena siitä johtuvin seurauksin. [24]

50. Yhteenvedonomaisesti todettakoon siis, että direktiivin 75/129/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 92/56/ETY, 3 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan ja 4 artiklan 4 kohdan säännöksiä sovelletaan ainoastaan sellaisissa tuomioistuimen päätökseen perustuvissa liikkeen toiminnan päättymistilanteissa, joissa joukkovähentäminen toteutetaan vasta tuomioistuimen päätöksen jälkeen ja se on tämän päätöksen välttämätön seuraus.

21 — Yhdistetyissä asioissa C-58/95, C-75/95, C-112/95, C-119/95, C-123/95, C-135/95, C-140/95, C-141/95, C-154/95 ja C-157/95, Gallotti ym, 12.9.1996 annetussa tuomiossa (Kok. 1996, s. I-4345, 14 kohta) yhteisöjen tuomioistuin totesi, että jäsenvaltioilla on velvollisuus, perustamissopimuksen 189 artiklan 3 kohdassa niille annetun vapauden rajoissa, valita kaikkein tarkoituksenmukaisimmat muodot ja keinot direktiivien tehokkaan vaikutuksen (effet utile) turvaamiseksi (ks. myös asia 48/75, Royer, tuomio 8.4.1976, Kok. 1976, s. 497, 75 kohta) ja että jäsenvaltioiden on perustamissopimuksen 5 artiklan perusteella toteutettava kaikki asianmukaiset toimenpiteet yhteisön oikeuden soveltamisen ja tehokkuuden takaamiseksi (asia C-382/92, komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta, tuomio 8.6.1994, Kok. 1994, s. I-2435, 55 kohta ja asia C-383/92, komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta, tuomio 8.6.1994, Kok. 1994, s. I-2479, 40 kohta).

22 — Kuten komissio totesi suullisessa käsittelyssä, ei ole poissuljettua, että konkurssihakemuksen jättämisen jälkeen velallinen ja velkojat pääsevät sopimukseen, mikä lykkää tuomioistuimen päätöksen antamista. Ei pidä myöskään unohtaa, että usein konkurssihakemuksen tekijänä on velkoja, mikä merkitsee sitä, että tuomioistuin, jossa asia on saatettu vireille, joutuu päättämään siitä, onko hakemus perusteltu, mikä puolestaan varmasti vaikuttaa menettelyn kestoon.

23 — Komissio painottaa, että direktiivissä tarkoitettu tuomioistuimen päätös voi olla kyseessä konkurssimenettelyn lisäksi kaikissa menettelyissä, joilla kansallisen oikeuden mukaan pyritään kattamaan kokonaisuudessaan kaikki työnantajan velat. Näin kyseessä on tuomioistuimen päätös myös esimerkiksi silloin kun menettely koskee työpaikan turvallisuudelle asetettuja virallismääräyksiä, ympäristönsuojelua tai erityisiä kansanterveydellisistä syistä edellytettyjä tuotantoolosuhteita.

24 — Kuten komissio toteaa (kirjallisten huomautustensa 40 kohdassa ja suullisessa käsittelyssä esittämissään huomautuksissa) — eikä sen kantaa ole kiistetty — vain se, että vaikuttaa siltä, ettei yrityksen johto ole aloittanut edellytettyjä työntekijöiden edustajien kanssa käytäviä neuvotteluja, vaikka se oli suunnitellut toteuttavansa joukkovähentämisen, riittää lain nro 414/94 11 §:n mukaisten seuraamusten toteutumiseen työntekijöille maksettavien korvausten osalta saman lain ja 12 §:n mukaisten seuraamusten toteutumiseen sakon määräämisen osalta.

VI Ratkaisuehdotus

51. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Civilret i Hillerødin esittämään ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

Työntekijöiden joukkovähentämistä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 17 päivänä helmikuuta 1975 annetun neuvoston direktiiviin 75/129/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 24.6.1992 annetulla neuvoston direktiivillä 92/56/ETY, 3 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa ja 4 artiklan 4 kohtaa on tulkittava siten, että "tuomioistuimen päätökseen perustuvasta liikkeen toiminnan päättämisestä" ei ole kyse silloin, kun joukkovähentäminen on toteutettu samana päivänä kun työnantaja on jättänyt konkurssiin julistamista ja liikkeen toiminnan päättämistä koskevan hakemuksen, kun Skifteret ilman muita kuin sen omasta harkinta-ajasta aiheutuvia perusteita myöhemmin päättää hakemuksen pohjalta konkurssiin asettamisesta vahvistamalla konkurssin alkaneeksi konkurssihakemuksen jättöpäivästä.